

**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
І.І.МЕЧНИКОВА**

Факультет філологічний
Кафедра загального та слов'янського літературознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи
професор Хмарський В.М.



2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНІ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ СТРАТЕГІЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ
ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ**

Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)

Спеціальність: 035 Філологія

2020 – 2021

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни
«Сучасні літературознавчі стратегії інтерпретації художніх текстів»

Розробник: Мусій Валентина Борисівна, доктор філологічних наук,
професор, завідувачка кафедри загального та слов'янського
літературознавства

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загального та
слов'янського літературознавства

Протокол № 1 від «4» вересня 2020 року

Завідувач кафедри  Мусій В.Б.

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) філологічного факультету

Протокол від № 1 від «8» вересня 2020 року

Голова НМК  Н.В.Кондратенко

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>вечірня форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3/3 годин – 90 / 90 залікових модулів – 1/1 змістових модулів – 2/2	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 035 Філологія Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)	Нормативна / за вибором (ВНЗ / аспіранта)	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	16 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	14 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год	60 год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомити здобувачів освіти з основними шляхами дослідження художнього тексту у ситуації міждисциплінарності сучасної науки; допомогти отримати нові та узагальнити та систематизувати теоретичні надбання, одержані здобувачами у таких галузях знання, як історія та теорія літератури, культурно-історичні епохи в розвитку літератури, методика аналізу художнього твору; досягнення розуміння аспірантами головних стратегій підходу до аналізу художнього тексту.

Це передбачає також формування у здобувачів вмінь і навичок практичного застосування отриманих знань у виробничій діяльності викладача мови та зарубіжної літератури, науковця, філолога широкого профілю, їхню підготовку як висококваліфікованих та конкурентноспроможних фахівців, що широко ерудовані в галузі актуальних теоретичних концепцій філологічної думки, володіють сучасними методами аналізу та інтерпретації тексту, світового літературного універсаму, фундаментальними навичками науково-дослідницької роботи, ведуть свої наукові пошуки використовуючи сучасні інформаційні технології, успішно використовують методологію наукової та педагогічної діяльності.

Завдання:

- 1) формування у здобувачів освіти стійких навичок самостійного здійснення аналізу художнього твору;
- 2) систематизація знань здобувачів освіти у галузі зв'язків літератури та культури, філософії, психології.
- 3) розвиток творчих здібностей здобувачів освіти у галузі літературознавчих досліджень;
- 4) поширення знань здобувачів освіти у галузі історії та теорії літератури;
- 5) сприяння оволодінню здобувачами освіти сучасними напрямами та стратегіями філологічної науки

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальні компетентності (ЗК):

- **ЗК-1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей.

- **ЗК-2.** Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

б) спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК-1. Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напряму.

СК-2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.

СК-3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

Програмні результати навчання:

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН-4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, що становить 3 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ – 1: Місце категорій «текст», «контекст», «художній твір» у розумінні сутності літературного процесу. Художній твір у його оточенні

Тема 1. Історія формування літературознавчих підходів до пізнання художнього тексту.

«Протопоетики»: Гомер, Гесіод, Софісти, Платон; «Молодша Едда» Снуррі Стурлусона, роздуми про «шлоку» у індійському епосі «Рамаяна», роздуми про стиль твору про сучасних князів у «Слові о полку Ігореві». Формування теорії літератури (античні поетики): Аристотель, Елліністична поетика, «Мистецтво поезії» Горація. Середньовічна латинська поетика (вчення про замисел та порядок викладення; вчення про поширення та скорочення; вчення про прикрашення; вчення про метрику та ритміку). Поетологічні ідеї XVII – XVIII століть (теорія поезії в дискусіях про твори Данте, Аріосто, Г. Філдинга, Т.Дж. Смолета.

Тема 2. Формування академічних шкіл та засвоєння ідей учених XIX століття у розумінні художнього тексту та художнього твору науковцями XX та XXI століть: міфологічна школа та сучасна міфокритика (Н. Фрай); формування порівняльного методу дослідження фольклорного та літературного твору О.М. Веселовським та сучасна компаративістика; зерна сучасного мотивного аналізу у порівняльно-історичному літературознавстві

О.М. Веселовського; психологічна академічна школа та сучасні психоаналітичні розвідки у галузі літературознавства. Формалісти та структуралісти.

Тема 3. Текстocентризм як одна з головних ознак сучасної науки: філософія тексту з точки зору представників структурної поетики, психоаналізу, неоміфологізму, аналітичної філософії та теорії мовленевих актів. Культура як текст, текст як форма комунікації, етнотекст як результат самоідентифікації соціуму. Концепції тексту М.М. Бахтіна та Ю.М. Лотмана. Літературознавчі підходи до тексту; співвідношення понять «текст» і «твір», ознаки тексту та ознаки художнього твору. Проблема меж тексту: паратекст, епітекст, метатекст, гіпертекст, міжтекстова єдність.

Тема 4: Сучасні стратегії дослідження художнього тексту.

Постструктуралізм: тлумачення статусу літературного твору як пізнаваної реальності (Р. Ніч), а літератури – як засобу сучасного філософського мислення. Наратологія як наука про механізми формування, зберігання та ретрансляції досвіду людини як учасника події (В.І. Тюпа). Проблема канону; розуміння Г. Блумом видатного твору як такого, що руйнує та спотворює попередній текст (тексти).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ – 2: Діалог як літературознавча категорія

Тема 5: М.М. Бахтін про слово монологічне та діалогічне. Розвиток ідей М.М. Бахтіна сучасними вченими. Можливі напрями виявлення діалогічності у літературі (діалог культурно-історичних епох; діалог жанрів та полі жанрова структура сучасної літератури; діалог авторських свідомостей і так інше).

Тема 6: Сучасні літературознавчі стратегії дослідження діалогу та діалогічності у літературі. Імагологія як шлях до урозуміння діалогу текстів різних культур. Інтертекстуальність і розуміння тексту як генератора сенсів. Дослідження кореляції текстів різних видів мистецтва при інтермедіальному підході до літератури. Міфопоетика як шлях до урозуміння «діалогу» текстів міфу, фольклору та літератури, пошуки універсальних сенсів художнього твору. Підходи до тексту з позицій рецептивної поетики (художній твір як діалог письменника та його читача; різноманіття можливих трактувань твору).

1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Вечірня форма					
	усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1												
Тема 1. Історія формування літературознавчих	8	2				6	8	2				6

підходів до пізнання художнього тексту												
Тема 2. Формування академічних шкіл та засвоєння ідей учених XIX століття науковцями XX та XXI століть	10	2	2			6	10	2	2			6
Тема 3. Текстоцентризм як одна з головних ознак сучасної науки	28	4	4			20	26	4	4			20
Тема 4: Сучасні стратегії дослідження художнього тексту.	20	2	2			16	22	2	2			16
Разом за першим змістовним модулем	66	10	8			48	66	10	8			48
МОДУЛЬ 2												
Тема 5. М.М. Бахтін про слово монологічне та діалогічне. Розвиток ідей М.М. Бахтіна сучасними вченими	8	2	2			4	8	2	2			4
Тема 6: Сучасні літературознавчі стратегії дослідження діалогу та діалогічності у літературі міфокритика та міфопоетика; компаративістика та імагологія; інтермедіальність, сучасні концепції наративу та стратегії його дослідження. Підходи до тексту	16	4	4			8	16	4	4			8

представників мотивного аналізу, рецептивної поетики. Інтертекстуальність як одна з ключових категорій сучасної гуманітаристики												
Разом за змістовим модулем 2	24	6	6			12	24	6	6			12
Усього годин	90	16	14			60	90	16	14			60

5. Методи навчання:

Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних питань, виконання творчих і самостійних завдань, виконання справ, робота в наукових бібліотеках, мережі Інтернет.

6. Методи контролю:

Співбесіди, оцінювання усних відповідей, письмових завдань, що виносяться на самостійне опрацювання, оцінювання виконання індивідуальних завдань, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті. Підсумковий контроль: усний залік.

7. Питання для підсумкового контролю

1. Історія формування сучасних підходів до вивчення художнього тексту й художнього твору.
2. Засвоєння ідей академічного літературознавства сучасними дослідниками тексту
3. Трагування, інтерпретація, розуміння – як ступені осягнення тексту художнього твору.
4. Ознаки тексту і ознаки твору.
5. Проблема меж тексту у сучасній гуманітаристиці.
6. Текст у тексті (сучасне розуміння інтертекстуальності)
7. Паратекст, метатекст: зміст понять.
8. Гипертекст, міжтекстова єдність: шляхи розрізнення понять
9. Діалог в концепції М.М. Бахтина
- 10.Компаративний метод дослідження літератури та його складова імагологія.
- 11.Значення імагології для розвитку перекладознавства.
- 12.Рецептивний підхід до тексту

13. Інтермедіальний метод дослідження тексту художнього твору

14. Міфопоетика як пізнання діалогу текстів міфу, фольклору та літератури

8. Розподіл балів, що присвоюються здобувачам

Поточний контроль							Модульний контроль	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
60				30			100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
10	15	20	15	15	15			

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

Арнольд И.В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность. Москва, 2010.

Астрахан Н. Буття літературознавчого твору: Аналітичне та інтерпретаційне моделювання: монографія. Київ, 2014.

Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. Москва, 1986.

Виноградов И.И. Проблемы содержания и формы литературного произведения. Москва, 1958.

Волинь філологічна: Текст і контекст. Інтертекстуальність у системі художньо-філософського мислення: теоретичний й історико-літературні виміри: зб.наук.праць. Вип.7 / упоряд. Л.К.Оляндер. Луцьк, 2009.

Гловінський М. Інтертекстуальність. Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / Упоряд. Богуслава Бакули; За заг. ред. Володимира Моренця; Пер. з польск. Сергія Яковенка. Київ, 2008.

Гюббенет И.К. Основы филологической интерпретации литературно-художественного текста. Москва, 1991.

- Дорогань И. Интерхудожественность как новый термин компаративистики. *Філологічні семінари. Парадигма сучасного літературознавства: світовий контекст*. Київ, 2013. Вип.16.
- Драненко Г. Міф як форма сенсу та сенс форми. Міфокритичне прочитання творів Б.-М. Кольтеса. Чернівці, 2011.
- Европейская поэтика. От Античности до эпохи Просвещения: Энциклопедический путеводитель. Москва, 2010.
- Иглтон Т. Теория литературы. Введение. Москва, 2010.
- Кухаренко В.А. Интерпретация текста: Учебник для студентов филологических специальностей. Одесса, 2002.
- Иванов Н.В. Интертекст – метатекст: культура, дискурс, язык. Языковые контексты: структура, коммуникация, дискурс. Материалы межвуз.научн.конф. по актуальным проблемам языка и коммуникации. Москва, 2007.
- Изер В. Процесс чтения: феноменологический поход. URL: indbooks.in/mirror7.ru/?p=274748p=274748
- Літературознавчий словник-довідник за редакцією Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В.І. Теремка. Київ, 2007.
- Лотман Ю.М. Структура художественного текста. Об искусстве. Санкт-Петербург, 1998.
- Николаева Т.М. О чем рассказывают нам тексты? Москва, 2012.
- Нич Р. Світ тексту: постструктуралізм і літературознавство. Львів, 2007.
- Просалова В. Интермедіальність як явище мистецтва і метод аналізу. *Філологічні семінари. Парадигма сучасного літературознавства: світовий контекст*. Київ, 2013. Вип.16.
- Пьеге- Гро Н. Введение в теорию интертекстуальности / Пер. с фр.; общ.ред и вступ. статья Г.К. Косикова. Москва, 2008.
- Слово и текст в культурном сознании эпохи: Сб. научн. трудов / Отв.ред. Г.В. Судаков. Вологда, 2010.
- Смирнов И.П. Порождение интертекста. Санкт-Петербург, 1995.
- Событие и событийность: Сб. статей /Под ред. Владимира Марковича и Вольфа Шмида. Москва, 2010.
- Современное зарубежное литературоведение (страны Западной Европы и США): концепции, школы, термины. Энциклопедический справочник. Москва: Интрада-ИНИОН, 1996.
- Суминова Т.Н. Текст, контекст, гипертекст... (Размышления о художественном произведении). *Вестник Московского государственного университета культуры и искусства. Научный журнал*. 2014. № 5.
- Тодоров Ц. Поняття літератури та інші есе. Київ, 2006.
- Тюпа В.И. Анализ художественного текста. Москва, 2008.
- Фатеева Н.А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов. Москва, 2000.
- Фоменко И.В. Введение в практическую поэтику. Тверь, 2003.
- Фуксон Л.Ю. Толкования. URL: www.twirpx.com/file/819340
- Червінська О.В. Аргументи форми: Монографія. Чернівці, 2015.
- Червінська О.В., Зварич І.М., Сажина А.В. Психологічні аспекти актуальної рецепції тексту. Чернівці, 2009.
- Faruno J.. Семиотические аспекты поэзии Маяковского. URL: avantgarde.narod.ru/beitraege/ff/jf_mayak.htm
- Hirsch Erik Donald. Validity of Interpretation [1976. PDF] URL: rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=5633402t=5633402

4. Електронні інформаційні ресурси:

1. www.library.edu-ua.net/ – Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського
2. <http://www.nbuv.gov.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
3. <http://www.nplu.org> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України

4. <http://www.ukrbook.net> – веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова
5. <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html> – веб-сайт “Бібліотеки в мережі Internet”
6. info@lib.ua-ru.net – наукова електронна бібліотека “Веда”
7. Journals.uran.i.ua – “Наукова періодика України”

АНОТАЦІЯ

вибіркова дисципліна

«СУЧАСНІ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ СТРАТЕГІЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ»

Проф. Мусій В.Б.

Дисципліна «Сучасні літературознавчі стратегії інтерпретації художніх текстів» забезпечує ґрунтовну підготовку здобувачів освіти, оволодіння навичками виявлення та дослідження іманентної багатозначності художнього тексту. Структура дисципліни зумовлена необхідністю урахування такої особливості сучасної науки, як її міждисциплінарність, а також такої риси, спільної до усіх сучасних наук, як зворот до антропологізму. Засновуючись на теоретичних надбаннях, яки здобувачі вже отримали у процесі ознайомлення з історією та теорією літератури, культурно-історичними епохами в розвитку літератури, з методикою аналізу художнього твору, викладач продовжує формувати розуміння аспірантами головних сучасних стратегій підходу до аналізу художнього тексту, набуття ними вмінь і навичок практичного застосування отриманих знань у виробничій діяльності науковця, філолога широкого профілю

АННОТАЦИЯ

выборочная дисциплина

«Современные литературоведческие стратегии интерпретации художественных текстов»

Проф. Мусий В.Б.

Дисциплина «Современные литературоведческие стратегии интерпретации художественных текстов» направлена на обеспечение высокого уровня филологической подготовки слушателей, способствует овладению ими навыками понимания и исследования внутренней многозначности художественного текста. В основе построения лекционного курса – учет такой особенности современной науки о литературе, как интердисциплинарность, а также антропологического сдвига во всех направлениях современной науки. Основываясь на теоретических знаниях, которые получены аспирантами в процес се ознакомления с теорией и историей литературы, культурно-историческими эпохами в развитии литературы, с методикой анализа художественного произведения, преподаватель продолжает процесс формирования у слушателей представления о главных современных стратегиях литературоведческого анализа, формирования у них умений и навыков практического использования полученных знаний в производственной деятельности исследователя, филолога широкого профиля.

SUMMARY

selective discipline

**“Modern Literary Strategic of Interpretation of Artistic Texts”
Prof. Mysiy V.B.**

The discipline "Modern Literary Strategis of Interpretation of Artistic Texts" provides the preparation of listeners at a high scientific level, contributes to mastering the skills of understanding and studying the internal multigid artistic text. At the basis of structure of a lecture course - accounting of such a feature of modern philology, as an interdisciplination, as well as anthropological shift in all directions of modern science. Based on theoretical knowledge, which was received by graduate students in the process of familiarization with theory and history of literature, cultural and historical epochs in the development of literature, with a methodology of analyzing an artistic work, the teacher continues to form an understanding of the main modern strategies in literary criticism, to train the listeners to the analysis of the artwork, to receiving the skills of the practical use of the knowledge gained in the work activity of the scientist, philologist of a wide profile